

Slovenski dom

Štev. 119

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto 11.

Dr. Korošec govori o majski deklaraciji

Ljubljana, 31. maja. Pri večerajšnji veličastni proslavi majniške deklaracije, ki se je osredotočila na zborovanje v unionski dvorani, je imel slovenski voditelj dr. Korošec naslednji govor:

Bratje in sestre! Preko vse slovenske zemlje so zagoreli snoči kresovi. Kadar pa naš narod kresove zažiga, daje duška svojemu notranjemu ognju, ki v njem plamti. Zagoreli so kresovi ob praznovanju 20 letnice onega dogodka, ki je dal v Avstriji signal za odkriti boj za politično samostojnost našega naroda in s katerega so izhajali potem vsi dogodki. Prtem grobu: levate capita, appropinquat enim redemptio vestra. Dvignite glave, kajti približuje se vaše odrešenje.

Ko se spominjamo teh velikih borcev za naše osvobodjenje, se v globokem spoštovanju in hvaležnosti spominjamo tudi vseh brezštevilnih znanih in neznanih junakov-borcev, ki so doprinesli žrtve za našo svobodo. Ob tej priliki pa se moramo spomniti tudi naših zaveznikov bratskega češkega naroda, s katerimi nas je družil enak narodnostni ideal in s katerimi smo se skozi vso to dobo, ramo ob ramo borili.

Dvajset let, dragi Slovenci in Slovenke, je čas, ki je toliko odmaknjen od neposrednih dogodkov, da moremo objektivno gledati nazaj na ta dogajanja. In če pogledamo s te zgodovinske perspektive, moramo reči, da majniška deklaracija, v kateri je dobilo osvobodilno gibanje svojo zunanjo formo, ni samo eden najvažnejših političnih dokumentov v zgodovini Slovencev. Ne, njen pomen je mnogo večji. Ona je sprožila v zvezi s sličnimi izjavami ostalih avstrijskih Slovanov sile, ki imajo neposredno velik delež na našem osvobodjenju in zedinjenju.

Res je, da so se centralne države zrušile pod pritiskom zaveznškega objema, v katerem je brezprimerno junaštvo Srbov igralo veliko in odločilno vlogo. Ali tudi to je zgodovinsko dejstvo, da je avstro-ogrška monarhija pred vojaškim porazom propadla vsled notranje razkrojenosti. Ta notranja razkrojenost pa je bila posledica nacionalnih stremeljenj nezadovoljnih, tlačanih slovanskih narodov. Zlasti za nas Slovence pomenja deklaracijska ideja samostojno opredelitev za Jugoslavijo. Kajti v računu zaveznških sil ni bilo, da se razbije avstro-ogrška monarhija, ampak samo da se oslabi. Kakor znano, je ravno Podonavje ono križišče, na katerem se srečavajo nasprotujoči si interesi velesil. Z nekoliko oslabiljeno Avstrijo, so smatrali, da bi bilo ravnesje še najbolj ohranjeno. Šele s tem, da so bili antanta in zlasti Wilson, ki so odločevali takrat o usodi Evrope, postavljeni pred gotovo dejstvo, da Avstrije ni več, ker so proklamirali Čehoslovaki, Poljaki in Jugoslavi svojo državo, šele s tem je bil stari koncept podonavske monarhije premagan.

Ako smo morali spočetka vzeti v deklaracijo habsburški okvir, to takrat ni nikogar motilo. Moti le dandanes nekatere ljudi, katerim bi se takrat še bolj tresle blačice, ako bi tega okvira ne bilo. Naši nasprotniki so položaj takoj spoznali in pričeli kmalu z vso silo, z gonjo in persekucijami. Toda proti temu valu, ki je zajel ves narod, so bili do-

Večina vas pozna zgodovino majniške deklaracije. Saj ste doživeli sami oni veliki narodni plebiscit, ko je šla ideja majniške deklaracije kot zvok fanfar preko vse naše zemlje. Bili ste priča onega silnega gibanja, ki je zajelo vso slovensko zemljo, prav tako pa tudi ostale jugoslovanske zemlje: Hrvaško in Slavonijo, Dalmacijo, Bosno in Hercegovino in Vojvodino.

Mnogo vas se spominja onih neštetihih narodnih taborov, ki so se prirejali po vsej Sloveniji. Zlasti veličastna je bila manifestacija v Ljubljani ob priliki, ko so izročile slovenske žene nad 200.000 podpisov za deklaracijo v

moje roke. Izbrisalo pa se tudi še ni iz spomina ono strupeno bruhanje sovražstva naših narodnih sovražnikov, ki se je pojavilo proti našemu gibanju, z vsemi persekucijami in preganjanjem, ki je sledilo.

Zato mislim, da bi mi ne bilo treba govoriti o zgodovini deklaracije, njenem postanku in njenem razvoju.

Smatram pa za svojo dolžnost, da ob tej priliki in s tega mesta izrečem v imenu nas vseh, v imenu vsega slovenskega naroda, najglobljo zahvalo onim borcem, ki so največ pripomogli, da je šla ideja majniške deklaracije v kri in meso našega naroda, da je postala njegova last.

Mislim tu pred vsem na našega sivolasnega nadpastirja dr. Antona Bonaventuro Jegliča.

Ta edinstveni mož je z njemu lastno dalnovidnostjo prvi spoznal, da bo mogoče doseči uspeh le, ako bodo prizadevanja parlamentarne delegacije imela trdno oporo v domovini. Zato se je obrnil meseca avgusta leta 1917 na vse politične stranke s pozivom, da bi s primerno izjavo iz domovine podprli boj svojih poslancev za narodne pravice. To izjavo, ki je dobila pozneje naziv ljubljanska dekla-



Dekle v narodni noši pripenja dr. Korošcu simbol slovenske mladosti — nagelj

racija, je prvi podpisal knezoškof sam. Da je ideja majniške deklaracije našla tako močan odmev v zadnji gorski vasi, da je ves narod brez cepanja stopil pod deklaracijsko zastavo, to veliko delo je bilo v prvi vrsti zasluga našega sivolasnega nadpastirja. Slovensko ljudstvo se je ravno radi tega škofovega koraka zavedlo usodne važnosti teh zgodovinskih časov.

Da pa se je širila deklaracijska misel z veliko silo po jugu, gre pred vsem zasluga nadškofu dr. Bauerju in škofu dr. Mahničju. V Bosni in Hercegovini pa so popularizirali deklaracijo zlasti frančiškani.

Za večne čase pa je zvezano z majniško deklaracijo ime nepozabnega dr. Janeza Ev. Kreka.

Ni potrebno in ni časa, da bi razgrinjal pred vami sliko dr. Kreka, tega izrednega človeka, ki je predstavljal utelešenje jugoslovanske misli. Ni potrebno, da bi vam s tega mesta risal sliko tega najzgovornejšega in najbolj prežetega tolmača jugoslovanske ideologije. On je bil, ki je najgloblje doumel zgodovinsko usodnost balkanske in svetovne vojne za osvobodjenje vseh Jugoslovancev.

Razumljivo je, kako strašno je pretresla dne 9. oktobra leta 1917 Slovence žalostna vest, da je prejšnji večer umrl dr. Krek. Njegova smrt je odjeknila katastrofalno. Ali človek obrača, Bog obrne. Sam njegov pogreb je postal največja manifestacija jugoslovanske misli. Od njegove smrti sem so šle po vsem jugu besede, ki so bile spregovorjene ob njegovem odvečnejši oblastniki brez moči. Gibanje je narastlo kakor mogočna reka ter zajelo brez izjeme vse sloje: duhovščino in inteligenco, delavce in kmete, mlado in staro, ženske in moške. To je bilo revolucionarno razpoloženje, ki je narasčalo iz dneva v dan. V toku debat, narodnih taborov, parlamentarnih govorov se je pravica po samoodločbi vedno bolj in bolj podčrtavala.

Med tem pa so se dogodki odvijali dalje. Usoda je zapisala nad Avstrijo: mene tekel ufaršin.

Zadnjič je pozval k sebi cesar zastopnika Jugoslovancev 12. oktobra 1918 leta. Monarh ga



je plakajoč rotel, naj ostanemo Slovenci zvesti Avstriji. Odgovoril je: Veličanstvo, prepozno je! Usoda je že odločila.

S temi besedami smo se tako rekoč poslovlili od Avstrije in stopili v novo svobodno državo.

Par dni zatem je sicer izšel manifest — 16. oktobra —, v katerem je cesar ponujal preosnovno Avstrije v zvezno državo. Naš odgovor pa je bil manifest Narodnega sveta s podpisom predsednika in podpisoma obeh podpredsednikov, v katerem smo se zopet izrekli za popolno združenje Slovencev, Hrvatov in Srbov ne glede na državne meje. Hkrati smo izjavili v manifestu, da prevzame odslej Narodni svet v svoje roke vse vodstvo naroda.

Zastor je padel, odigrana je bila tragedija monarhije, v kateri je tujerodna manjšina skozi stoletja tlačila Slovence. Nova zarja je zasijala na obzorju.

In kaj je danes naša naloga? Slovenci in Slovenke, strnimo naša srca zopet za en skupen cilj, svetel in visok cilj, da vsi posvetimo vse svoje sile, vse svoje moči, vse svoje sposobnosti za srečo, blagostanje in napredek slovenskega naroda v skupni domovini!

Napad rdečih letal na nemško kontrolno ladjo „Deutschland“

Ali bo Nemčija napovedala vojno valencijski vladi?

Berlin, 31. maja. o. Dve letali valencijske vlade sta večeraj napadli nemško križarko »Deutschland«, ki je vršila nadzorstveno službo pri Balearskih otokih. Kljub uradnemu poročilu valencijske vlade, da je križarka začela streljati na letali, drži, da nemška ladja ni bila pripravljena na boj. Moštvo je bilo vprav pri kosilu, ko so padle prve bombe. Bombe so ubile 23 mornarjev, 19 jih pa težko ranile, 64 jih je dobilo lažje poškodbe. Ker sta letali ladjo presenetili, tudi ni mogla na napad odgovoriti in sta rdeči letali lahko brez škode pobegnili po razdejnanju, ki sta ga na nemški križarki povzročili.

Ta dogodek je v Nemčiji naredil strahoten vtis. Vsi današnji listi so izšli s črnim robom in zahtevajo od vlade odgovor na to zločinsko dejanje, ki ga označujejo kot delo ruskega boljševizma, tako kakor zasluži. Ta napad na nemško kontrolno ladjo priča, da so vsi sklepi odbora za nevmešavanje samo prazno besedičenje, ki mednarodno zmedo glede Španije še povečuje. Ta napad je prepričal, po sodbi nemške javnosti, tudi Anglijo in Francijo, da je vsak dogovor z mednarodnimi boljševiškimimi tolpmi, ki strahujejo Španijo, nemogoč.

London, 31. maja. o. Vse današnje londonsko časopisje se bavi izključno z napadom rdečih letal na nemške bojne ladje in s posledicami, ki jih bo ta napad rodil. Listi domnevajo, da bo nemška vlada še danes obvestila odbor za nevmešavanje o tem, kaj namerava ukreniti zaradi tega neupravičenega bombardiranja. Vsi listi so tudi mnenja, da so se simpatije evropske javnosti po tem dogodku nagnile na stran Nemčije, ki je pokazala resno voljo za objektivno stališče v španski državljanski vojni. Ni dvoma, da bodo s tem morale

računati tudi velesile, ki so v odboru za nevmešavanje.

Hitlerjev ponočni razgovor z voditelji nemške vojske

München, 31. maja. AA. DNB. Voditelj rajha in državni kanciler Hitler je ravno v Münchenu odvarjal razstavo, ko je dobil vest o atentatu na vojno ladjo »Deutschland«. Po otvoritvi je Hitler takoj imel konferenco s zunanjim ministrom von

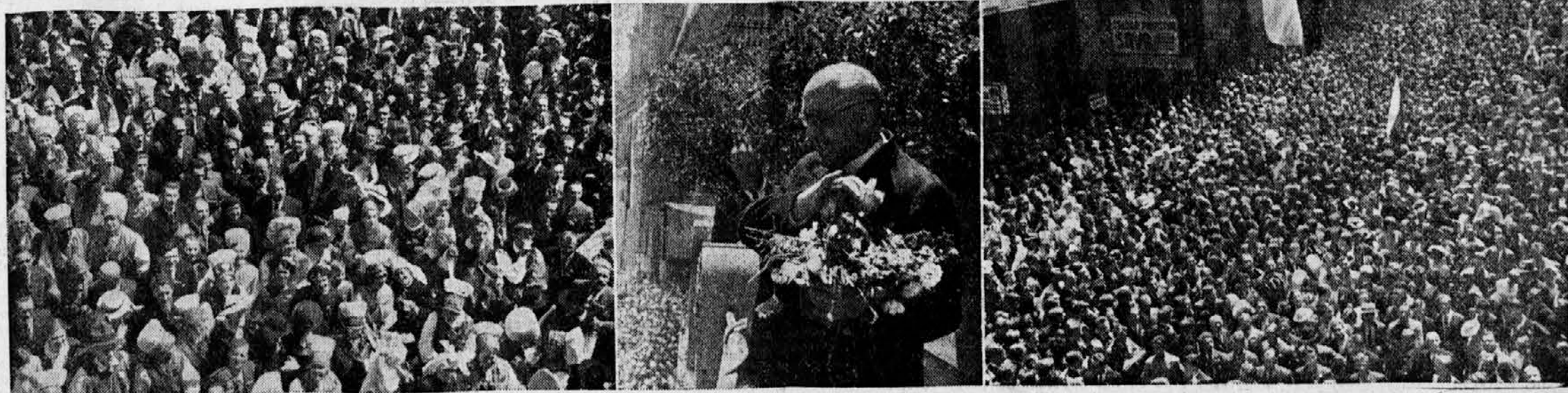
Neurathom, ki je prišel v München. Ob 14.35 je prišel s posebnim letalom poveljnik mornarice admiral Roeder. Takoj je odšel k Hitlerju. Hitler je odšel v Berlin ob 16 z letalom v spremstvu von Neuratha in admirala Roederja.

Hitler je imel ob 1.30 v predsedstvu vlade konferenco o zločinskem napadu boljševikov iz Valencije na nemško vojno ladjo »Deutschland«. Konferenco so se udeležili vojni minister feldmaršal Blomberg, zunanji minister von Neurath in vrhovni poveljnik nemške vojske mornarice admiral Roeder. O sklepih konference ni nobenih poročil.

Sožalje angleške vojne mornarice

DNB: Reuter poroča iz Gibraltarja, da so vse vojne in druge ladje spustile zastave na pol droga, ko je »Deutschland« vozila v luko. Angleški uradni krogi izjavljajo, da je bilo ubitih na križarki 25 oseb, 20 oseb pa je težko ranjenih. Ranjence so hitro spravili v bolnišnice, kjer so skleali tudi vse zdravnike na pomoč.

Angleški zunanji tajnik lord Plymouth je prišel v Helsinke, kjer bo gost finske vlade.



Ogromne množice slave večerajšnji slovenski narodni praznik v Ljubljani. Naš voditelj dr. Korošec (v sredini) meče cvetje manifestantom z unionskega balkona

Vsa Slovenija je bila včeraj en plamen in ena volja...

tako se glase poročila, ki jih dobivamo z vseh koncev slovenske zemlje. Ni mogoče, da bi se pri vsakem kraju pomudili toliko, kolikor bi pomen teh manifestacij zaslužil.

Dr. Korošec med Gorenjci v Kranju

Ena največjih in najlepših svečanosti ob 20-letnici majniške deklaracije je bila nedvomno v Kranju sinoči. Ob pol 9 se je ves Kranj z okoličnimi zgrnil na Glavni trg, kamor ga je privabila veličastna baklada in spreved, v katerem sta sodelovali dve godbi. Tolike množice ljudi, kakor je včeraj v Kranju praznovala slovenski narodni praznik, mesto po vojni še ni nikdar videlo. Če bi človek ne vedel, da so bile majske slovesnosti sorazmerno v prav tako lepem obsegu po vseh gorenjskih krajih, bi mislil, da se je sinoči v Kranju zbrala vsa Gorenjska. Tisoči in tisoči so valovali po prostornem trgu, vzklicali, peli slovenske himne. Množica se je pa spremenila v pravi orkan navdušenja, ko se je pripeljal nepoveden v Kranj voditelj Slovencev dr. Korošec v spremstvu bana. Ovacije, ki jih je ljudstvo prirejalo dr. Korošču sinoči v Kranju, so bile take, kakršne je naš voditelj doživljal v deklaracijskem gibanju pred 20 leti. Dokazali so, da Kranj in vsa Gorenjska prav tako neomajno prisegata svojemu voditelju, kakor sta prisegali takrat.

Druge gorenjske proslave je bila v Škofji Loki, kjer je navdušeno ljudstvo sinoči zasedlo do zadnjega kotlička prosvetni dom in manifestiralo za svoj in svojega voditelja jubilej. V dvorani je bila prirejena alegorična akademija s petjem in recitacijami. V soboto zvečer je v škofojloški okolici gorelo 20 kresov.

Slavja ob meji

Na južni meji Slovenije, na Notranjskem, so veličastni kresovi po vseh hribih in vzpetinah naznanjali začetek slovenskega praznika. Vse vasi od Hotederske preko Planine, Rakeka in vzdolž meje do Čabra, so se zbrale ob kresovih. Nad vsemi notranjskimi kresovi pa je vladal veliki plamen v Slivnici, 1115 m visoko, in s preroškim sojem oznanjal slovensko voljo do svobode tostran meje in bratom onstran nje.

Cerkniški fantje, ki so kres naredili na najvišjem hribu Notranjske, zaslužijo posebno priznanje. Včeraj pa je vsa obsejna pokrajina priredila dopolne, popoldne in zvečer deklaracijske proslave z godbo, petjem, spreved in govori. Posebej je treba poudariti proslavo v Logatcu, ki je bila sprito zadnjih protislovenskih političnih dejanj še posebej poudarjena in navdušena. Lepe so bile proslave na Rakeku zvečer. Nerazumljivo se nam zdijo samo, kako da na naši največji obsejni postaji niso smatrali za umestno, da izobesijo zastave in tako vsem, ki prihajajo iz inozemstva, dokažejo, da se Slovenija kljub vsemu blatenju nedavnih političnih mešetarjev zaveda svoje svobode in da si jo hoče ohraniti. V cerkniški okolici so vse vasi proslavile deklaracijski dan s kresovi, nekatere so pripravile celo po dva ali tri. V Cerknici sami je bila proslava po deseti maši, ki se je je udeležilo prebivalstvo iz vse okolice. Podobne svečanosti so bile tudi v Starem trgu, na Blokah, v Begunjah, Babnem polju in drugod.

V Mariboru...

Maribor, 30. maja.

20 letnico majniške deklaracije je slavil Maribor na manifestanten način. Uvod v današnjo proslavo je bila lepa manifestacija, ki se je vršila sinoči v mestnem parku. Zbrala se je tam okrog spomenika majniške deklaracije, katerega je postavila Jugoslovanska matica ob 10 letnici, ogromna množica ljudstva. Gasilci so s svojo godbo na čelu pred manifestacijo v parku priredili po mestu bakljado. V parku je bil prižgan v žari pred spomenikom plamen. Vse prostor okrog spomenika je bil obdan z vencem lampijonov. Prof. dr. Sušnik je imel vžigajoč govor, ki je vzbudil med navzočimi viharne ovacije dr. Korošču. — Danes se je vršila slovenska proslava v veliki uniojski dvorani ob pol 12 popoldne. Dvorana je bila docela polna navdušenega občinstva. Članica mariborskega gledališča Elvira Kraljeva je deklamirala Gregorčičevo pesem »Naš narodni dom«, dr. Josip Leskovar pa je imel nato slavnostni govor. Lepo je očrtal okvir, v katerem se je majniška deklaracija pred dvajsetimi leti rodila in opisal val navdušenja, ki je takrat zajel slovenski narod za ustanovitev svobodne, jugoslovanske države. Slavnost je zaključila godba gasilske čete s slovensko in potem z našo državno himno. Proslave 20 letnice majniške deklaracije so se udeležili danes v uniojski dvorani vsi predstavniki mariborskega javnega življenja. Mesto je bilo že včeraj in danes zavito v zastave. Sinoči so na vseh gričih in gorah okrog Maribora žareli močnejši kresovi in pokali možnarji. Največji kres so zažgali Maratonci na Piramidi, kamor so ponesli ogenj v štafetnem teku s plamenico, prižgano pri plamenu žare pred spomenikom majniške deklaracije.

V Celju...

Celje, 30. maja.

Spomin na najpomembnejši dogodek v slovenski zgodovini je nadvse veličastno in dostojno proslavilo tudi Celje. Na predvečer so zagoreli po vsej celjski okolici kresovi, med katerimi je bil nadvse veličasten oni na starem celjskem gradu. Celjani so ta večer praznično razsvetlili magistrat, pred katerim se je zbralo več tisoč ljudi, nakar je železničarska godba priredila promenadni koncert. Včeraj zjutraj ob pol 8 je bilo v dvorani ljud-

ske posojilnice slavnostno zborovanje, kjer se je zbralo tudi veliko število podeželskega ljudstva. To zborovanje je počastil s svojim prihodom tudi naš minister dr. Miha Krek, ki je imel krasen govor, v katerem je orisal zgodovino in pravi pomen majniške deklaracije. Za njim je sledila živa slika, s katero je g. Josko Jurač prikazal dni, ki jih je slovensko ljudstvo preživljalo v suženstvu, ki mu je princ-sla konec šele majniška deklaracija.

S to svojo proslavo in manifestacijo je Celje pokazalo, kako zna ceniti svoje narodne svetinje, svojo svobodo in kako zna tudi izkazovati hvaležnost tistim, ki imajo največ zaslug za to, da je nam vsem zaslujala.

V Novem mestu...

Novo mesto, 30. maja.

Spomin na 20-letnico majniške deklaracije je zelo lepo proslavilo tudi središče Dolenjske, Novo mesto. Vse glavne ulice so bile na predvečer slavnostno razsvetljene. Po mestu se je razvil dolg spreved, v katerem so korakali številni zastopniki našega javnega življenja, novomeško meščanstvo in ogromne množice okoliškega prebivalstva, ki je tudi hotelo dati duška svojemu navdušenju in pravega poudarka temu slavnostnemu dnevu. Z Grma in Marofa ter od drugih bližnjih in daljnjih vrhov so se svetili kresovi. Po sprevedu je bila v Prosvetnem domu svečana akademija, kjer so pevec za uvod zapeli »Molitev« in »Domovinit«, nato pa je prof. Rakovec recitiral priložnostno Pogačnikovo pesem ob 20-letnici majniške deklaracije. Pomen deklaracije pa je v izklesanem govoru podal banski svetnik g. Vebler. Iz slo in sto grl je nato zaorila pesem »Hej Slovenci! nakar je bila proslava v viharnem navdušenju zaključena.

Proslava v Ljubljani

Predvečernjim zvečer in včeraj zvečer gotovo ni bilo nobene, niti najbolj oddaljene gorske vasi, ki ne bi dostojno dala duška svojemu narodnemu veselju in navdušenju, ko je proslavljala 20-letnico majniške deklaracije, 20-letnico najvažnejšega dogodka v slovenski zgodovini, ko je stopil v novo fazo njegov večni boj za narodne pravice in samostojnost. Ta proslava zgovorno priča, kako se je po dolgih letih oddahnil ves naš narod po mestih in deželi, ko sme svobodno, kakor mu prihaja od srca, proslavljati ono, kar mu je bilo vedno najdražje, zaradi česar je bil tolikokrat tepen od tujecev in od svojih lastnih sinov, ki so ga zatajili, ta proslava tudi priča, kako proslavlja naš narod svoj dan vstajenja, ko je postal sam svoj gospod, in nikomur hlapec.

Težko je reči, kje je bila ta proslava 20-letnice majniške deklaracije lepša, v mestu ali na deželi, kajti pravega poudarka ji ne daje le zunanji blesk, pač pa pravo občutje in doživljanje velikega dne, ki je vstal istočasno in z istim čarom po naših vaseh, kakor po mestih. Temu sta dala velikega poudarka tudi naša ministra dr. A. Korošec in dr. Krek, ki sta poleg slovenske prestolnice obiskala tudi številne kraje v našem podeželju.

V Ljubljani je v soboto popoldne nastopil prvi delopust, kakor pred največjim praznikom. Vse je hitelo v bližnjo okolico: na Grad, na Rožnik, na Šišenski vrh, na Smarno goro, na Barje, na Golovec, kjer se je pripravila na svoj praznik kresov. Ti kresovi so zagoreli v lepo majniško noč, kakor venec okoli naših gora in okoli naših domov. Po hišah pa so se v dolgih vrstah razvile zastave v pričakovanju najpomembnejše obitnice, ki jo je po tolikih narodnih bojih le dočkal slovenski narod.

Včeraj popoldne se je po frančiškanski procesiji sv. Rešnjega Telesa zbrala ogromna množica ljudstva na Marijinem trgu, kjer je bil napovedan prihod in sprejem našega voditelja, notranjega ministra dr. Antona Korošca. Ko se je pripeljal ob 11 popoldne preko frančiškanskega mosta, je vsa velika množica viharno zavalovala, in z navdušenjem, kakršnemu da duška takrat, kadar ji kaj prihaja od srca, sprejela svojega voditelja in ga ob gostem spiraju narodnih noš spremlila v uniojsko dvorano, ovito v narodne zastave. V tej dvorani so slovenske žene izročile dr. Korošču

svečenj z 200.000 podpisi za majniško deklaracijo. To je tudi dvorana, kjer je pozneje naš slovenski narod sprejel množico tolažbo in bodrilo v črni dneh in kjer je tolikokrat enodušno izjavil svojo nemajno zvestobo svojim praviim voditeljem. Ko je dr. Korošec prišel v spremstvu bana dr. Natlačen in ljubljanskega župana dr. Adlešiča v dvorano, se je od vseh strani vsulo nanj cvetje, navdušeno vzklikanje pa se dolgo kar ni moglo poleči. Zbor fantov Prosvetne zveze je zaigral v pozdrav, nato pa se je že glasila z balkona godba »Sloga«, ki je odigrala državno himno. K veličastnosti proslave pa je mnogo pripomogel tudi moški zbor »Ljubljanec« pod vodstvom prof. dr. Dolinarja.

Po udanostnih brzjavah, ki so bile na predlog predsednika ljubljanske JRŽ, g. dr. Adlešiča, sprejete in poslane na visoka naslova Nj. Vel. kralja in Nj. kr. Vis. kneza-namestnika Pavla, je nastopil akademik g. Röger, ki je globoko občuteno recitiral Zupančičevo »Našo besedo«. Ob viharjem vzklikanju pa je nato stopila na oder sestra našega nepozabnega J. Ev. Kreka, gđ. Cilka Krekova, ki je med drugim poudarila:

»Spomin mi hiti nazaj za 20 let. Takrat smo v tej dvorani ob velikanski udeležbi in nepopisnem navdušenju oddale za majsko deklaracijo dvakrat sto tisoč podpisov naših žen in deklet našemu voditelju dr. Antonu Korošču.

Majska deklaracija. Sonce svobode! Majska deklaracija: klic vpijočega v puščavi! Saj je prišel ta klic takrat, ko je kri klicala kri, ko je brat moril brata, ko je žena ječala pod težkim jarmom dela, skrbi in strahu za ohranitev doma. Ta klic je prišel takrat, ko smo se bali in tresli za obstoj naše prelope slovenske domovine.

Naša žena pa je razumela ta klic. Brez razlike stanu, znanja ali socialnega stališča je podpisovala po slo za majniško deklaracijo. Podpisovala je s toplo nado, z upanjem in prič-

kovanjem, da zasije sonce svobode in da namesto klica vpijočega v puščavi, zadoni mogočna himna vstajenja in odrešenja.

Naš znak, predragi, je bršljanov list. Naši pradedje so nosili ta list v boju za staro pravdo.

Bršljan je simbol trdnosti, neustrašenosti in vztrajnosti. Tesno objet s sivo skalo kljubuje viharju, zimi in mrazu.

Naj vam bo ta mali bršljanček velik in mogočen glasnik v boju za dobrobit našega naroda v boju za staro in novo pravdo. Bog živi!

Po prisrčnih in navdušenih ovacijah, ki jih je žela gđ. Krekova za svoj krasni govor, je stopil na govorniški oder voditelj Slovencev dr. Korošec. Znova se je vsulo nanj cvetje, zagrmeli pa so vzklili, za katere se je minister Korošec globoko ginjen zahvaljeval. Njegov govor prinašamo na prvi strani.

Viharno sta bili nato pozdravljeni tudi obe brzjavki, ki sta jih poslala nadškof dr. A. B. Jeglič in škof dr. Gregorij Rožman, ki v njih oba izražata svojo vročo željo, da slovensko ljudstvo tudi v bodoče ostane neomajno za svojim voditeljem dr. Koroščem.

V času, ko je bila v dvorani ta veličastna proslava, je pred Uniomom bilo zbranih okoli 10 tisoč ljudi, ki so svojega voditelja ponovno sprejeli z nepopisnim navdušenjem, ko se je pokazal na balkonu.

Včerašnji dan je bil praznik vsega slovenskega naroda. Dal je vsem globoko zadoščenje za vse trpljenje, ki ga v naši preteklosti ni bilo malo, vili pa je vsem tudi globoko vero v lepo bodočnost, ki se nam je približala.

V drugih krajih

Velike in nadvse svečane proslave ob priliki 20-letnice majniške deklaracije so bile tudi po vseh večjih krajih Slovenije. Tako moramo predvsem omeniti svečanosti na Bledu, v Trzinu, Škofji Loki, Medvodah, v Kamniku, Ptuj, Vrhniki in drugod. Vseh ni mogoče našteti. Skratka, vsa slovenska zemlja, ki ji vsej enako velja pomembna vsebina zgodovinske deklaracije, se je ta dan v isti ljubezni in ob istem navdušenju in stremiljenju zbrala ob sto in sto kresovih, ki so kakor naše neštete cerkvice našli svojega mesta na ljubkih gričih svete domače zemlje, kot živ pomnik, da tu živi slovenski narod, svobodni slovenski narod.

Sever vabi

Po znanem romanu James Olivera Curwooda

Velika ljubavna zgodba, polna romantike in divje borbe za življenje in smrt s tihotapei krzna po brezkončnih snežnih poljanah.

V glavnih vlogah: ROCHELLE HUDSON, ROBERT KENT, PAUL KELLY, ALAN HALE in veliki bernardinec Buck. — Premiera tega filma danes v ponedeljek v kinu **Stogi**.

Filmi

»Večna maska« (Kino Union). Film je posegel na zelo delikatno področje. V bolnišnico, kjer leži množica bolnikov, prizadetih od epidemije težke bolezni. Učinkovitega zdravlila zoper to bolezen medicina ne pozna, pa zato se smrt vrsti za smrtjo. Nujna rešitev izšli zaigrali izhod: mlad zdravnik iznajde učinkovit serum, toda... ni še pravilno in zadostno preizkušen. Zdravniki nihajo med potrebo nujne pomoči in na drugi strani med odgovornostjo, če bi začeli serum preizkušati na bolnikih. Mladi zdravnik pa je tvega poskus. Serum učinkuje, toda izžrpano telo podleže. Ulica je zvrnila vso odgovornost na mladega zdravnika. Pod tezo javne obtožbe je mladi zdravnik zdvoim nad svojo nedolžnostjo in si utvarjal, da je kriv smrti. Ta zdvojni je osrednje dejanje filma. Duševni razkroj mladega zdravnika je ponazorjen z duhovitiimi fototehničnimi domisleki, vendar jih je taka množina, da gledalca že utrujajo in trgajo neposredno vzročno zvezo dogodkov. Skoro depresivnoč sila v gledalca drastično prikazovanje tega duševnega konflikta. Film je učinkovit, vendar premnogokrat mučen.

»Vihar« (Matica). Ta film se sicer na plakatih imenuje »Vihor«, a naj nam podjetje dovoli, da ga vsaj mi imenujemo po slovensko. Sploh so filmski naslovi, ki jih prevajajo ne vem kakšni jezikovni strokovnjaki, poglavje zase, in sicer precej važno z ozirom na to, da kino s svojim hrvarjenjem v masah mori še tisto malo čuta za slovenski jezik, kolikor ga po vseh uradnih in šolskih ter političnih napadih še imajo.

»Vihar« je izrazita sentimentalna, meglena,

čustvena stvar, ki bi jo kljub vsemu modernemu, modernističnemu zunanemu okvirju lahko imenovali nesodobno in pol. Filmska zvezda se po vseh svojih ljubezensko poslovnih reklamnih peripetijah ginaljivo zaljubi v karikaturna-anarhist, ki jo hoče ustreliti, ker se mu ni nasmehljala. Sledi nekaj lirike pri konfrontaciji na sodniji. Vse to je pred modernim Bernsteinom pisal že kak Racine in drugi: razprava pred porotniki, kjer se filmska zvezda razodene kot mehka ženska brez reklame, njen atentator pa nastopa kot nekaj čuden, do sebe neusmiljen junak, ki stavlja z molkom. Temu sledi velika ljubezen, ki se mora razbiti pač zato, ker je zvezda zvezda in gre po svoji, slikar — atentator — zaljubljenec pa bo za vse svoje življenje srečen, če bo kdaj v kinu zagledal njen nasmeh s platna in bo vedel, da je namenjen njemu, ah, samo njemu... Viharja seveda ni nikjer. To bi bila zgodba, neuzitna, če bi je ne igral Charles Boyer, mojster, ki zna iz še take obrabljene in nesprejemljive situacije ustvariti globok, pretresljiv, celo umetniški trenutek. To je igralec, ki se ne da nikomur in ničemu premagati, zmeraj ostane gospodar samega sebe in svojih globin. V filmu velja gledati njega, drugo je postransko.

Zahteve slovenskih profesorjev

Ljubljana, 31. maja.

Slovenski srednješolski profesorji so včeraj na svojem letnem zborovanju, ki se je vršil od 10 do 13.30 v veliki dvorani Trgovskega doma, odločno, jasno in z vsem poudarkom precizirali svoje načelne in minimalne zahteve, ki so v glavnem osredotočene na gnotno izboljšanje proforskega stanu. Zborovanje je vodil poseben prezidij s prof. dr. Pečovnikom na čelu. Predsednik ljubljanske sekcije Jugoslovanskega proforskega društva prof. g. Fran Grafenauer je podal z drugimi društvenimi funkcionarji pregledno poročilo o delovanju sekcije in o obupnem materialnem položaju profesorjev. Zbor se je uvodoma spominjal umrlih članov profesorjev, poslal pa je pozdravno pismo šolniku in vzgojitelju dr. Jožetu Debevču, ki mu je zbor čestital k njegovi 70 letnici rojstva. Udanostne brzjavke so bile poslane na najvišja mesta, pozdravne brzjavke in pisma pa ministrom, g. banu in drugim.

Zbor je potekel mirno, dostojno in v polnem soglasju. Dostikrat so bila proforska zborovanja močno nemirna in hrupna, toda letos so se udeleženci v strnjeni fronti posvetili edinole enumu, njih kardinalnemu problemu, kako doseči gnotno izboljšanje profesorjev. Prav zanimive, za režimo leta 1933 značilne referate so podali moški profesorji. Krivice, ki jih je napravil prejšnji režim, se niso popolnoma popravljene in hude rane, prizadejane profesorjem, se ne zaceljuje.

Po obširnih referatih je nato občni zbor, ki se ga je udeležilo prav lepo število srednješolskih profesorjev z vseh slovenskih srednjih šol, soglasno sprejel resolucijo, ki kratko zahteva:

1. Avtomatično napredovanje na podlagi efektivnih službenih let do vštete skupine III-2. 2. Ukine naj se § 258 uradniškega zakona in razveljavi § 263 omenjenega zakona. 3. S 26 službenimi leti naj se prevedejo vsi profesorji v III-2, pripravniki pa se naj takoj postavijo v VIII. skupino. 4. Službena doba naj se zniža na 30 let. 5. Izdela naj se takoj »ranglista« v smislu § 46 uradniškega zakona. 6. Učna obveznost naj se avtomatično zniža z 20 službenimi leti na 16 ur. 6. Ekskurzije, privatni in praktični izpiti naj se honorirajo. 7. Čim prejšnja uzakonitev novele k zakonu o srednjih šolah. Prejemki naj bodo taki, kot jih določa novela o sodnikih. 8. Profesorjem naj se prizna stanarina kot učiteljem. 9. Otvoritev zadostnega števila srednješolskih zavodov in razredov. 10. Namesti naj se zadostno število profesorjev.

Občnemu zboru so bile poslano od raznih zavodov obširneje spomenice in poročila. Tako poudarja neko poročilo, da so državni uslužbenci prezadoženi in da znašajo ti dolgovi nad 100 milijonov dinarjev. Tudi položaj profesorjev je postal zelo obupen.

Železniška nesreča pri Pragerskem K sreči ni zahtevala človeških žrtv

Maribor, 30. maja.

Med postajama Sv. Lovrenc in Pragersko se je pripetila sinoči ob 22 težka železniška nesreča, ki je povzročila veliko škodo, človeških žrtv pa k sreči ni zahtevala. Tovorni vlak, ki je peljal madjarske vagonne, namenjene za Italijo, je postal žrtev počene osi na enem od vagonov. Ko je os počila, je vagon iztiril, za seboj pa je še potegnil šest vagonov. Štirje vagoni so bili naloženi z madjarskimi konzervami, trije pa so bili hladilni vagoni, polni mesa. Vse skupaj je zažgelo poleg

tira na kup ter se razbilo, da so se konzerve in ostalo blago kar trkale okoli. Zavirac Kotnik, ki se je nahajal na enem od iztirjenih vagonov, se je v poslednjem trenutku rešil z drznim eskom. Železniški tir je bil v dolžino 100 metrov raztrgan. Zaradi tega se je danes ves dan vršil promet na progi samo s prestopanjem, madjarski brzovlaki pa so bili napoteni po progi Varaždin—Zaprešič. Danes se je mudila na kraju nesreče komisija, ki je preizkala vzrok iztirjenja ter precenila škodo, ki je zelo velika,

na kraju nesreče je mogel reševalcem povedati edino svoj priimek »Krhne« in še tega dokaj nerazločno. Hude poškodbe ima Krhne po glavi in po obrazu.

Neki ljubljanski trgovec Raško je tudi iskal na ambulanci bolnišnice zdravniško pomoč. Imel je nekatere poškodbe po roki in glavi. Na ambulanci je g. Raško izjavil, da je nekoč z »desko opazil«. Zgodba pa je nekoliko drugačna. Včeraj pri kosilu se je g. Raško nekoliko sprl s svojo ženko. Hudobneži pravijo, da zaradi »juhe«. Ženka pa se je razsrdila, pograbila je poleno in mozička natepla. Ta je najprej pohitel k dežurnemu na policijsko upravo. Od tam so ga pa poslali na ambulanco v bolnišnico. V svojem prvem razburjenju in iz maščevalnosti je nameraval g. Raško ženo ovaditi zaradi telesne poškodbe. Sedaj pa se je premislil in je ovadbo preklcal.

Pred dnevi je neznan avtomobilist na Tyrševi cesti povozil 22 letnega Alberta Straška, stanujočega v Mostah, Tovarniška ulica 15. Strašek je dobil notranje poškodbe, ki pa jih ni vzel za resne. Šele sedaj je prišel v bolnišnico.

Nenavdano poškodbo je dobil cestar Janez Persin, stanujoč v Podgori pri Št. Vidu nad Ljubljano. Včeraj je pokladal konju mrvo. Konj pa je nič hudega slutečega zagabil za brado in ga močno ugriznil. Na ambulanti bolnišnice so Persinu rano izprali in obvezali, nakar se je Persin vrnil domov.

Kovačev sin Milan Rozman na Primsovem pri Kranju je bil včeraj pri stolpu domače cerkve zaposlen pri streljanju s topičem. Nesreča je hotela, da je nastala eksplozija smodnika in je pri tem dobil Rozman hude opekline.

Pri mestnem cestnem nadzorstvu zaposleni delavec Slavko Fajon, stanujoč v Mostah, je sinoči šel z Grada po študentski ulici proti domu. V ulici pa ga je nekdo brez povišja napadel in precej poškodoval po glavi. Odsel je v bolnišnico.

Neznanci so nedeljo napadli tudi posestnika Glinska Alojzija, doma iz Šapu-šmarje. Pri Sv. Križu so ga neznanici napadli in hudo pretepli. Glinska so morali prepeljati v bolnišnico, ker je dobil hujše poškodbe po glavi.

Kulturni koledar

Doljak Josip

20. maja 1820 se je rodil v Grgarju politik Josip Doljak. Dovolil je gimnazijo in se vpisal na Juristično fakulteto. Služboval je v Milanu in v Trstu, kjer je bil tudi načelnik Slavicanskega bralnega društva. L. 1848. je bil izvoljen v državni zbor. L. 1861. je bil predsednik začasnega odbora tržaške Narodne slovanske čitavnice. Umrl je 1861. Kot narodni poslanec je bil izredno radikal. Bil je za takojšnjo odpravo podložništva in za jezikovno enakopravnost. V Sloveniji (1848) je začrtal v članku Avstrija in Slavjani pota in cilje slovenske politike. Bil je sicer za Avstrijo, vendar je zastopal tudi mnenje, če Avstrija razpade, »si bodo slavjanski zemlji Slavjani vzeli«.

Ažbe Anton

30. maja 1862. se je rodil v Dolenčičah (župnija Javorje) slikar Ažbe Anton. Ker mu je oče zgodaj umrl, je moral oditi v Celovec, kjer je stopil v trgovino. L. 1882. je vstopil v Wolfovo delavnico v Ljubljani, po enem letu pa je odšel na dunajsko akademijo. Nato je odšel v Monakovo, kjer je 1891. ustanovil najprej za ožji krog učencev (tu sta bila tudi Ferdo Vesel in Rihard Jakopič) slikarsko šolo. Toda že po dveh mesecih je šolo razširil in ji dal naslov Ažbe-Schule. Pri njem so študirali tudi Slovenci, Matija Jama, Ivan Grohar, Matej Sternen. Umrl je 6. avgusta v Monakovem, kjer je tudi pokopan. S H. Züglom in L. v. Herterichom je Ažbe začel monakovskega »Jugendstil«a. Lahko pa tudi trdimo, da je slovenska moderna izšla iz njegove šole.

Karl Hinterlechner

31. maja 1874. se je rodil geolog Karel Hinterlechner. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, na Dunaju je študiral petrologijo in mineralogijo. L. 1899. je postal asistent na tehniki v Brnu. Potem je prišel na Dunaj v državni geološki zavod. Ker je bil l. 1918. odpuščen, je prišel l. 1919. v Ljubljano kot redni profesor. Bil je rektor in dekan teh. fakultete. Predvsem je raziskoval češko ozemlje. Nekaj razprav je napisal tudi v slovenskem jeziku. Izdelal je tudi osnutek za organizacijo češkega geološkega inštituta v Pragi. Za nižje razrede je napisal tudi »Mineralogijo«. Napisal je tudi več poljudno znanstvenih člankov v naše revije in dnevne liste (Slovenec in Slovenski Narod). Umrl je l. 1932.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 31. maja: Angela.
Torek, 1. junija: Fortunat.

Nočno službo imajo lekarne: Mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 4; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Drama: Zaprto.

Opera: Zaprto.

Kino Union: Večna maska.

Kino Sloga: Žena brez sramu.

Kino Matice: Vihor.

Nov vozni red na avtobusni progi Ljubljana-Sušak. Na avtobusni progi Ljubljana-Sušak velja sedaj nov vozni red, po katerem odhajajo avtobusi trditve Avtomobilizacija d. d. iz Ljubljane vsako jutro ob 6 od hotela Union, ob 6.05 od hotela Metropol, ter prihajajo na Sušak ob 12.20. — Odhod s Sušaka vsak dan ob 14, prihod v Ljubljano ob 20.25. — Avtobusna proga Ljubljana-Sušak vodi sedaj preko Žužemberka skozi izredno lepe dolinske kraje ter jo zato priporočamo izletnikom na Dolenjsko, kočevsko Svinco ter prekrasno dolino Kolpe (Brod na Kolpi).

Avtobusno podjetje O. Žužek naznanja, da odhaja avtobus iz Cerkelj v Kranj ob delavnikih ob 6 zjutraj, namesto ob 6.25. V nedeljah in praznikih pa odhaja iz Cerkelj ob 14, mesto o 14.10. Nadalje naznanja podjetje, da bodo vozne cene od 1. junija 1937 dalje do skrajnosti znižane.

Na l. produkciji Šole Glasbene Matice ljubljanske, ki bo jutri, v torek, dne 1. junija, nastopijo klavirski učenci članov učiteljskega zbora: Manice Mahkolove, Josipa Pavčiča, Vide Sesečkove, Božene Šaplija, Pavla Šivica in Viktorija Sonca; violinski učenci pa iz oddelkov Frana Stančiča, Karla Rupla in Vide Jeraj-Hribarjeve. Vseh koncertnih točk je 26, nastopi pa okrog 40 gojenec. Podrobni spored se dobi v Matični knjižarni. Spored je obenem vstopnica k produkciji.

Na vokalnem koncertu, ki bo prihodnji petek, dne 4. junija zvečer v frančiškanski dvorani, nastopijo poleg Prelovcvega vokalnega kvinteta tudi 3 solisti, člani tega kvinteta, in sicer: tenorist Gostiša, baritonist Rakovec in basist Lupša. Ob klavirskem spremljevanju, ki ga oskrbi konservatorist Davorin Zupanič, nam zapoje vsak po 2 samospeva iz domačih literatur. Vse ostale točke koncertnega sporeda bo izvedel Prelovcve vokalni kvintet. Predprodaja vstopnic v knjižarni Glasbene Matice. Cene vstopnicam izredno nizke od 15 Din navzdol.

KINO SLOGA
TEL. 27-30
Premiera velike ljubavne zgodbe
Sever vabi

Rochelle Hudson Robert Kent
UNION
TEL. 22-21
Velezanimljivo filmsko delo — problem narodne medicine
Večna maska

Matthias Wieman Olga Oehova
MATICA
TEL. 21-24
Veliki francoski slager po istoimenskem gledališkem komadu Henryja Bernsteina

VIHOR
Charles Boyer — poznani iz filma „Mayerling“
Gaby Baylay

Najboljše žurnal — dosedaj najboljši posnetki katastrofe „Hindenburg“ l. t. d., l. t. d.
Predstave ob 16, 19 in 21 uri

Ljubljansko gledališče
DRAMA. Začetek ob 20. uri.
Torek, 1. junija: zaprto. (Proslava 25 letnice umetniškega dela g. Ivana Levarka v operi.)

SK Ljubljana : Slavija 4 : 1

Predtekma z g. Kra-kra...

Ta gospod, ki si v »Portedelskem Jutru« služijo vrste s slabim prepisovanjem tujega časnika, ob obilni pomoči pikice in tiskarskega škrtata, očitno zelo ljubi predtekme, kakor o njih poročamo v športni rubriki našega lista. Danes si je iz našega zadnjega poročila o neki predtekmi preteklo nedeljo izposodil lep kos kolone. Njegovi bralci bodo najbrž kar zadovoljni, saj bodo brali nekaj razveseljivega in užitenega v tej rubriki, ki je sicer naslojena z modrostjo, ki, po svoječasni uvodni izjavi, g. Kra-kraju kaplje iz možganov. Ta g., ki bi bil rad menda urednik »Jutra« in bog v Trbovljah hkratu, ki je v dno duše prepričan, da so vsi klerikali iz javorskim župnikom vred fašisti, črne duše in sploh kriminalni kar počez, vsi kantoni ob vseh slabih slovenskih cestah pa dobri, menda že zaradi pomoči, ki jo nudijo psm pri najnujnejših in najnežnejših opravilih; kakor smo rekli, ta g. bi za današnjo svojo rubriko lahko ujel še kaj važnejšega in hvaležnejšega, kakor pa je poročilo o predtekmu. Lahko bi, zvest vzoru neutrudnega iskalca resnice v glasoviti »Jutrovi« detektivski zgodbi o javorski aferi, nadrobil svojim bralcem nekaj resnice o večeršnjih manifestacijah slovenskega ljudstva, katerim je njegov list v svojih, celo za vse neumnost sicer tako radodarnih stolpcih, posvetil komaj toliko prostora, kakor poročilo o praznovanju 375 letnice razsežnega in vse slovensko ljudstvo obsegajočega društva ostrostrlecev, včasih Scharfschützov. Tako pa je našla dopadenje v njegovih očeh samo uboga in od vse javnosti že pretekli ponedeljek pozabljena predtekma. O ti uboga resnica in pravica, kako slabe služabnike imaš, saj se krakati ne znajo več o tebi, kaj šele, da bi kaj povedali...

G. Kra-kraju pa povemo, da se tekme s takimi nesolidnimi športniki, kakor je on, za nas in za vse pametne ljudi zmeraj končajo najmanj s 7:00, v našo korist in par forfait seveda...

Že rajni rimski cesar blagopokojnega spomina, Titus, je dejal: »Nulla dies sine linea«, nobenega dneva brez črte, po slovensko povedano. To geslo si je bila menda v zadnjih treh tekмах zastavila za vodilo ligaška enajstoriška SK Ljubljana. Vsako pot, kadar nam kdo križa račune, je treba s poševo erto prekriti kalkulacije. Črtati matematiko zakulisnih akterjev, ki si že od nekdaj žele, da bi slovenski ligaš »odfrčal« nazaj v podzvezni razred! SK Ljubljana tekmo letošnjega prvenstva ni pokazala in dokazala prav nič drugega kot to, da je slovenski klub. Ob koncu je dosegla zavidanja vredno formo, ki je tako odlična, da bi bilo prav, če bi si iz nje izkovali kapital.

Danes se je Ljubljana ravnala po navodilih že omenjenega cesarja Tita. »Nulla dies sine linea«, noben dan ne smeš popolnoma »zabušavati«, če ne drugega, vsaj razdiraj in križaj račune onim, ki so za sobojlo kožo mešetarili takrat, ko se je žival še skrivala v lesu. Ljubljana ostane v ligi! Ljubljana je zaporedoma tolkla BASK-a, Concordio in danes še sarajevsko Slavijo. Zastonj so naši ljubjeznivi prijatelji podarjali točke in poskušali, da bi izrinili slovenskega zastopnika iz lige. Moštvo je pomalem zorelo za velika dejanja: zorelo je tehnično, taktično in kombinatorno, zorelo je v tovarištvu in ostalih moralnih adutih, požrtvovalnosti, nesebičnosti ter vzajemni predanosti. Ligaška postava Ljubljane je sicer kasno, vendar pa dovolj razločno prišla v zamah. Zdaj bi moral priti Gradjanski, BSK, Hajduk in drugi nevarni, visoko plasirani hegemoni! Zdaj bi bila prilika, do končno zagotovitno vse črnogledne in škodoželjne površne, ki si kljub nevednosti in pomanjkljivosti kujejo iz ljudske lahkovernosti kapital! Pošteni Kranjci, ne nasadajte dopisom, ki jih sestavljajo ljudje, kateri o športu, posebno o nogometni disciplini, nimajo pojma, ampak morajo za najosnovnejše stvari spraševati kulantne kolege! Pa vendar vam ti nepoučeni ljudje predlagajo na mizo kozmopolitsko širokoustnost, vsak uspeh in dobro voljo domačih stalno tolmačijo z omalovažujočimi izrazi za slabo igro gostov! Vsem »mnenjem« in podtikanjem bomo našli najprimernejše rešeto, če našemu ligašu poiščemo primerne partnerje v inozemstvu, in to čimprej! Poklicati bi morali moštvo, ki bi znalo zahtevati od naših igralcev dovolj reakcije, pa bi mu moglo hkratu ponuditi tudi nekaj koristnih in krvavo potrebnih migljajev za vrhunsko igro. Trenutno prihaja brez dvoma najbolj vpoštev dunajski »Austriac«! »Austriac« moramo v kratkem dobiti, pa naj stane njeno gostovanje tudi 30.000 Din! Če bo moštvo SK Ljubljana proti »Austriji« zaigralo v današnji formi, potem nam polna rehabilitacija pred celokupnim jugoslovanskim športnim forumom ne bo ušla! Vrh tega je »Austriac« moštvo, od katerega bi se naš ligaš naučil brez dvoma največ poslednjih fines!

Ob petih sta nastopili glavni moštv. Slavija je predvedla tele ljudi: Krstulovič, Zagorac, Pavlič, Marjanovič, Djurovič, Kranje, Manola, Vidovič,

Sreda, 2. junija: Rivala. Red Sreda.

Četrtek, 3. junija: Cyrano de Bergerac. Premier-ski abonma.

Petek, 4. junija: Florentinski slannik. Red A.

Sobota, 5. junija: Cyrano de Bergerac. Red B.

OPERA. Začetek ob 20. uri.

Torek, 1. junija: Cyrano de Bergerac. Izven. Proslava 25 letnice umetniškega dela g. Ivana Levarka.

Sreda, 2. junija: Veseli studenček. Red A.

Četrtek, 3. junija: Car Kalojan. Red Četrtek.

Petek, 4. junija: zaprto.

Sobota, 5. junija: Prodana nevesta. Izven.

Gospod Ivan Levark zavzema med dramskimi člani najvidnejše mesto. Tekom svojega umetniškega dela na dramskem in opernem polju si je stekel nešteto uspehov, na podlagi katerih mu gre naziv prvaka v pravem pomenu besede. Ta naš zaslužni član praznuje 1. junija jubilej 25 letnega požrtvovalnega dela na polju naše slovenske kulture. Občinstvo se mu bo imelo priliko oddolžiti in mu dati priznanje za vse lepote, ki jih je ustvaril tekom et, pri premieri Roslandove heroične komedije »Cyrano de Bergerac«, v kateri bo ustvaril naslovno vlogo. V tej nesmrtni umetniški francoskega duha, prekipevalnega zanosa in polni poezije, najubistnejših umetniških nians in genialno zasnovanih efektivnih scen, ima naš jubilar najpopolnejšo priliko, da uveljavi vse odtenke svoje umetniške ustvarjalne sile in pokaže veličino svojega igralskega formata in svojo mnogostranost. Kot posebna zanimivost pri tej predstavi bo poleg g. Levarka nova Rokšana, ki jo bo tokrat podala g. Mira Danilova, ki je bila posebno v poslednjih letih v veliki večini predstav njegova soigralka. Predprodaja vstopnic je pri operni dnevni blagajni.

Dugonjič, Kalember, Matekalo. — Ljubljana pa je postavila kompletno moštvo, ki je bilo premagalo prejšnjo nedeljo Concordio, in sicer: Logar, Šiška, Bertonec I., Slapar, Pupo, Boncelj, Janežič, Lah, Bertonec II., Grntal, Hassl.

Sodnik g. Dattilo Emilio iz Rima zažvižga. Slavija takoj v začetku živahno napade, toda Matekalo zastrelja. Ljubljana vrača in zaporedni napadi obetajo, da bodo prej ali slej rodili uspeh. Hassl podaja triu zelo uporabne predločke. Dolgo časa ni Ljubljana terenska premoč realizirana. Šele v 14. min. Grntal udari na Lahov predložek 1:0 za Ljubljano. Podoba je, da ima ta igralec v vsem Ljubljanim napadu še največ refleksa. Do odmoru Ljubljana stalno pritiska, svoje terenske premoči pa zaradi solidne Slavijine defenzivne taktike ne more tudi materializirati. V drugem polčasu prične z napadi Slavija. Ljubljana pa kmalu spet prevzame glavno besedo. Ze v 8. minuti zaključijo Pepček s fulminantnim strelom serijo napadalnih akcij — 2:0. Dve minuti pozneje poči Lah strahovito: 3:0. Nato Slavija nekoliko pomiga. Napadi valove iz polja v polje. Toda Ljubljana je efektivnejša. V 30. min. postavi Grntal na Pupočev prosti strel po Zagorčevem odstrelku 4:0. Štiri minute nato poskuša Kalember z oddaljenim strelom srečo, žoga najde pot v mrežo: 4:1. Slavija pritiska. Ljubljani krili poskušata na svojo pest. V 38. min. prodre Hassl na čisto ter zabije regularen gol, ki ga pa sodnik pomotoma ne prizna. Še nekaj obojestranskih poskusov in — konec.

O čena moštev: Slavija je takoj spočetka, ko je izvovala, da misli nasprotnik igrati vehementno in da bo tej svoji nameri tudi v vsakem oziru kos, poskusila blokirati šestnajsterec z defenzivnim placementom obeh obrambnih linij. Na ta način pa je hkratu popolnoma paralizirala udarnost svojega, že itak heterogenega in neudarnega napada. Pozneje se je razmignala in poskušala s prodori, pri katerih pa je hodila njena hilfinija dosledno preblizu za prvo erto. Zato so ožjo obrambo stalno presenečali prodori domaćega napada, ki so morali po sredi premagovati skoraj samo prostor, ne pa strategičnih zaprek. Moštvo kaže sledove jesenskih podvigov. Poedinci so tehnično zelo dobri, nimajo pa smisla za skupno akcijo. Poglavje zase je halfinija. — Ljubljana je pokazala redko lepo, požrtvovalno in hkratu zrelo igro. Napad je po potrebi kombiniral kratke pasove z dolgimi ter se poskušal tudi v prodorih. Halfinija je, razen šibkih Boncljevih momentov, podala zgledno razpiti. Obramba je opravila svojo nalogo zanesljivo, ni pa se zdaleka vigrana.

Poedinci: Slavija: Krstulovič je po današnji igri sodeč prav dober golman. Zagorac počasi raste v letih in pada v formi. Kranje je precej neobojljn half, Djurovič povprečen center-half, mehak in zbezan, Marjanovič zelo dober in v sredstvih neizbirčen stranski half. Od kril je Matekalo odločno boljši kot Manola. V triu največ zaleze Vidovič, Dugonjič in Kalember znata edino naglo vdirati v nasprotni šestnajstmetrec. Za vse skupaj pa velja, da so na današnji tekmi startali začuda medlo, tako medlo kot od Slavije doslej nismo bili vajeni.

Ljubljana: Logar ni imel, razen treh primerov, hudega dela. Žoga, ki je rodila gol, pa bi bil moral brez pardona boksati. Šiška odleže s flegmo za tri budistovske bonce, z naložbo pa vsaj za dva učitelja džiu-džitsa. Stanko kljub temperamentu premišljen. Slapar sijajen: drugo leto obeta biti v vrsti najboljših državnih halfov na svojem mestu. Pupo mošter kot zadnjič: fraprantno duhovito so bile njegove rošade s srede proti kriloma, ki je pogruntal, da Slavija ne bo igrala po triu. Boncelj dovolj zanesljiv, pa marsikdaj površen. Janežič je Kranje stalno zanemarjal, zato mu je tudi uhajal. Dal je dobro partijo. Trio: Lah, Pepček, Grntal se razvija, njegova igra postaja inteligentna in nevarna. Presenečil je Hassl kot levo krilo: danes prav dobra sedaba.

Sodil je g. Dattilo objektivno in avtoritativno, toda z mnogimi debelimi napakami.

Državno prvenstvo končano

Z večeršnjim dnevom se je končalo državno nogometno prvenstvo, ki je v teku lanske jeseni in letošnje pomladi prineslo toliko presenečenj in lepih borb. Rezultati ostalih ligijnih tekem so sledeči:

Gradjanski : Hajduk 1:1 (0:0)
Hašk : Slavija (Osijek) 1:0 (0:0)
Hašk : Slavija (Osijek) 1:0 (0:0)

Naš slovenski nogom. reprezentant SK Ljubljana ostane torej še nadalje v liginem sestavu. S tremi zaporednimi in prepričljivimi zmagami nad Baskom, Concordio in včeraj nad sarajevsko Slavijo, je naš reprezentant dokazal, da spada še nadalje med prvih deset klubov v Jugoslaviji. Tudi obisk na vseh treh zadnjih tekmah in navijanje gledalcev dokazuje, da naši športni javnosti ni vseeno, katero mesto ima SK Ljubljana. Znanje, trdna volja do zmage, elan, požrtvovalnost, ki ga je pokazala naša enajstoriška, jo po vsem opravčuje tudi za nadaljnji obstoj v ligi in nas prepričuje, da bomo letošnje jesen ob novih tekmah za državno prvenstvo dosegli še lepše rezultate, kot smo jih letos. Slovenska športna javnost pa je našim nogometnim reprezentantom tudi hvaležna, da so ob 12. uri pokazali najlepše rezultate.

Nemila usoda neizbežnega zadnjega mesta je doletela osječko Slavijo. Z zmago Haška nad Osječani, ki je prav za prav ni nihče pričakoval, je rešena tudi zagrebška Concordia, ki ostane še nadalje v ligi.

BASK je pa z zmago nad BSK-om zasedel s 16 pikami in boljše goldiferenco šesto mesto.

Po končanem državnem prvenstvu je tablica takale:

Gradjanski	18	12	4	2	50:16	28
Hajduk	18	9	3	6	39:19	21
BSK	18	8	5	5	48:24	21
Jugoslavija	18	9	3	6	39:28	21
Slavija S.	18	7	3	8	36:40	17
BASK	18	7	2	9	37:40	16
Hašk	18	5	6	7	22:30	15
Ljubljana	18	6	3	9	21:40	15
Concordia	18	4	5	9	26:48	13
Slavija O.	18	5	2	11	23:47	12

Kolesarska etapna vožnja

Kolesarska etapna vožnja, ki je tri dni vzbujala v Sloveniji in na Hrvaškem veliko zanimanje s strani vsega občinstva ob poti, koder so dirkači vozili, je končana. Dirko so letos priredile zagrebške »Ilustrirane športne novosti«. Upamo da, da se bodo prihodnje leto te uspelo kolesarske dirke ponovile in da bodo postale tradicionalne. Končni rezultat tridnevne etapne vožnje po Hrvaški in Sloveniji, na poti dolgi 530 km, je dalo sledeče rezultate:

1. Prosenik (HKB, Zagreb) 17:22:06; 2. Gartner (Ljubljana) 17:24:31; 3. Ornuž (Železničar, Zagreb) 18:07:48; 4. Rozman (Železničar, Maribor) 18:15:40; 5. Pavličič (Slavija, Varaždin) 18:17:44,2.

Od tu in tam

18.000 mladih goved bo kupila Italija v naši državi. Kakor smo že poročali, se je mudila na Hrvaškem večja skupina italijanskih kmetijskih strokovnjakov z ministrom di Crollanzo na čelu. Goveda bodo razdelili med tiste italijanske pod-officirje, ki so se udeležili vojne v Abesiniji ter jim je država sedaj dala zemljo v izsušenih Pontijskih močvirjih. Zanimivo pa je, da so Italijani prišli tako veliko množino govedi kupiti prav k nam in ne na Madžarsko ali v Svinco. Razlog tiči v tem, da so 300.000 juter zemlje, ki so jo pridobili z izsuševanjem, razkosali na majhna posestva. Na taki zemlji pa je potrebna živina, ki ne bo samo za prodajo, temveč bo tudi molzna. Take živine pa Madžarska večinoma nima, v Svinici pa je predraga. Zato so jo šli nakupiti na Hrvaško. Za naše gospodarstvo je tako velik nakup nekaj edinstvenega. Še nikdar ni Italija naenkrat kupila toliko glav živine.

»Krematorij za sežiganje mrličev bodo baje postavili v Zagrebu, vendar pa še ne jutri, temveč čez štiri leta. Tako so sklenili člani društva »Plamen«, ki si z ničemer važnejšim ne znajo beliti glav, kakor s skrbjo za posmrtni podzemeljski blagor svojih članov, ki bodo podlegli naravnemu zakonu in zapustili površino zemeljske skorje. — Razumljivo, saj ga ni med njimi člana, ki ne bi imel kaj več pod palec. Naklonjeno pa se je pokazala tudi zagrebška občina, ker je društvu podarila brezplačno zemljišče za postavitev krematorija.

V Zagrebu so včeraj prijeli odpuščenega granicirja Jovana Stamenkovića in v njem odkrili morileca posestnika, trgovca in mlinarja Janeza Sinkovca iz Cabra pri Škofji Loki. Sinkovca so namreč našli v četrtek pobitega v njegovem lastnem mlinu. Truplo je bilo neusmiljeno zmrevanjeno, poznali so se sledovi, da je zločinec svojo žrtve pobil z navadno težko lopato potem, ko se je bil od zadaj izza hrbtna pritihtil za Sinkovca. Preiskava, ki so jo uvedli domači orožniki, je našla pravo sled za morilecem. Znano je bilo namreč v domačem kraju, da se pokojni Sinkovec ni nič kaj razumel s svojo ženo, ki se je kaj rada ogledovala po drugih. Zadnja leta pa so jo videli mnogokrat skupaj z granicirjem Jovanom Stamenkovičem. Orožniki so poizvedovali za njim in nazadnje ugotovili vse, kar je občeževalo Stamenkoviča kot pravega morileca. Javili so v Zagreb, kjer je policija vdrila v Stamenkovićevo stanovanje in ga aretirala. Stamenkovič je po kratkem zaslišanju priznal, da je Sinkovca ubil. Morilec bodo prepeljali v Škofjo Loko, da ga bodo soodili s Katarino Sinkovčevo. Potem bo preiskava tudi ugotovila, če je bila Sinkovčeva žena v posredni ali neposredni zvezi z morilecem.

V Križevcih so imeli pred časom nekega vaškega »zdravnika-mazača«, ki je na debelo služil denarje med lahkovernimi kmeti s tem, da jim je zdravil trebuhe z raznimi travami. Znal pa je biti tudi kavalir, zlasti do žena tistih moških, ki jih je zdravil na svoj »čudodelniški« način. Ko so se možje zavedli nevarnosti, so ga naznanili sodišču. Dobil je mesec dni zapore. Pozneje se je spet uveljavljal na enak način. Zato so ga ponovno prijeli.

Komaj sedem mesecev oženjen je ubil svojo ženo kmet Roko Klarin iz Jezera pri Šibeniku. Ze takoj po poroki sta se mlada žena in mož sprla, ker je bil mož mneja, da se obnaša žena preveč prostaka. Ko sta bila pred dnevi pri ženinih starših, se je prepri nanovo pogrel. Vrnila sta se domov, naka je začel mož ženo neusmiljeno pretepsti, da jo je pobil na tla. Nenal je šele potem, ko je mlada žena že izdihnila.

Časnikarji iz vse države so včeraj zborovali v Paliču pri Subotici. Okrog 100 delegatov je bilo navzočih. Izvolili so si novega predsednika v osebi Andre Milosavljevića, urednika belgrajske »Politike«. Na občnem zboru je bilo največ govora o pokojniškem zavarovanju časnikarjev iz onih delov države, ki tega važnega vprašanja še niso mogli rešiti na način, ki bi zagotovil dosluženim časnikarjem pokojnino, kakor bi jo zaslužili po dolgoletnem in napornem poklicnem delu. Ze večkrat je novinarsko združenje potrkalo s prošnjami na vlado, vendar so dobili do sedaj le dolgo vrsto obljub, pa nobenega denarja. Tako ni preostalo drugega, kakor poudarjen sklep, da se bo časni-karska stanovska organizacija morala še dalje boriti in boriti.

Mala afera uradne poneverbe

Lani na magistratu, danes pa sodniki malega senata so si glave belili, kam je izginil neki akt, ki bi bil moral biti v začetku noveembra poslan okrajnemu glavarstvu v Celju skupno s 150 Din gotovine. Na zaprosilo celjske policijske oblasti je mestni magistrat izjrljal od Ivana Urbasa neko globo v znesku 200 Din. Obrtni oddelek je globo izjrljal in nato poslal spis z gotovino po slugi Paj-neku v ekspedit, kjer naj bi bil od sluge prevzel spis magistratni oficijal Ivan Masle. Na urgenco celjskega okrajnega načelnstva je prišla zadeva na dan. Uvedena je bila preiskava, ki jo je vodil referent dr. Frelich. Nedovoljenih manipulacij je bil osumljen mag. oficijal Ivan Masle, ki je bil ovaden državnemu tožilstvu zaradi prestopka uradne poneverbe v smislu § 819/I k. z. in zločina naprav-ljanja lažnih listin.

Obtoženi Ivan Masle je pred malim senatom, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Ivan Brelih, zanikal vsako krivdo in navajal vse okolnosti v svojo raz-bremenitev. Pojasnjeval je sodnikom obsežno delo, ekspedit ima včasih na dan za odpravo do 500 in dostikrat celo do 800 spisov. Pred senatom je bilo zaslišanih več prič, uradnikov mestnega načelnstva, zlasti uradnikov obrtnega oddelka in ekspedita. Ravnatelj ekspedita g. Šebenik je izjavil, da je bil obtoženec vedno zanesljiv in vosten uradnik. Dr-žavni tožilec je danes razširil obtožbo še zaradi zlo-čina zoper službeno dolžnost po § 397 k. z., da je obtoženec kriv, da je izginil uradni spis. Res nikdo od zaslišanih prič ni mogel pojasniti, kam naj bi bil spis šel. V dostavni knjigi je bilo več listov iztrganih. Zadeva se je dogodila 4. novembra lani. Listi pa so iztrgani od 20. oktobra do 5. novembra.

Po dobre tri ure trajajoči razpravi je senatni predsednik g. Ivan Brelih objavil sodbo, po kateri je bil Ivan Masle oprošten od obtožbe zaradi po-manjkanja dokazov po § 280 k. p.

Med profesionalci je Grgec vozil isti čas ka-kor Prosenik, le na cilj je privozil za dolžino ko-lesa pred Prosenikom.

Predvsem moramo omeniti velikanski uspeh slovenskih dirkačev, ki so dosegli najboljša mesta. Tako sta sijajna amaterja dirkača Avgust Prosenik iz Brežic (ki sicer starta za zagrebški klub) in Ljubljancin Gartner, zasedla prvo in drugo me-sto, 4. mesto pa je zasedel Mariborčan Rozman.

Zadnji odmevi z angleškega kraljevega kronanja

Dasi se angleški kralj tako vestno drži starih običajev, je vendar pri kronajskih svečanostih opustil neki zelo častitljiv obred. Na dan kronanja bi namreč moral počakati v postelji toliko časa, da bi ga prišel buditi lord-sobar in mu pomagati obleči se. Za plačilo pa bi dobil, po starodavni navadi, vso opravo spalne sobe z rjuhami vred in še kraljevo srajco povrh. Toda gorje! Kralj je bil tako neučakan, da ga je lord-sobar ob svojem prihodu našel že popolnoma napravljenega. Ali bo kljub temu dobil svojo zgodovinsko nagrado?

Najprej je bilo sklenjeno, da bo za »velike« praznik nosila vlečko samo starejša hči vladarja, ki je stara 11 let. Njena mlajša sestra, Margareta-Roz, pa je bila tako togotna, da se je vrgla po tleh in rekla, da jo prej ne spravijo pokoncu, da ji tudi obljubijo nositi vlečko. Kralj se je dal pregovoriti in 3 šivilje so morale delati vso noč, da je bila obleka pripravljena za drugi dan.

Ljudje so se izpraševali, kako to, da sta kralj in kraljica pri povratku v palačo od svečanostnega spreveda, bila videti tako utrujena in slaba, da sta se morala opirati drug na drugega. Najbrž je bila vzrok stara slavnostna kočija, zgrajena že leta 1762 iz čistega zlata, ki zaradi svoje teže štirih ton in pol more voziti le silno počasi in daje svojim »potnikom« občutek morske bolezn.

Ford v boju proti 150.000 delavcem

V Ameriki je končno prišlo do odločilne borbe med zadnjo posojanko vsemogočnega kapitala, katero brani Henry Ford, in med delavstvom, katerega voditelj je John Lewis.

Veliki podjetnik in lastnik avtomobilskih tovarn, ki zaposluje okrog 150.000 delavcev, se nikakor neče sprijazniti z zahtevami delavcev. — Trmasto, kot vsi stari ljudje, za katere so samo njihovi »davní, stari časi« bili nekaj vredni, se Henry Ford drži svojih 70 let starih, popolnoma individualističnih načel. Še sedaj hoče gospodari v svojem podjetju čisto samovoljno, kot da je on sam res pravi delavec, človek z močnimi, ki nekaj zasnuje, vseh drugih 150.000 pa so samo boljše ali slabše orodje ali stroji njegove delavnice. Podoben je zagrozenemu družinskemu očencu, ki nobenemu članu družine ne dopusti najmanjšega prostega gibanja, dejanja ali celo mišljenja. Ford zahteva od svojih delavcev trezno življenje — kaditi in piti je prepovedano pod kaznijo odpusta —, životarjenje v hišici ali na majhnem vrtiču. Kajti po njegovem mnenju je vsak človek, ki se ne povzpne na tako višino kot je on sam, slabši, nesposoben skrbeti sam zase in potreben raznovrstnih »kazipotov in ograj«, da lahko varno vozi skozi življenje. Samega sebe ima za skrbnega, dasi strogega očeta svojih de-

Med obredom posvečevanja v vestminsterskem samostanu je skoraj vse strmelo v tri indijske princezine, katerih ena, hči najbogatejšega človeka na svetu, nizama Hyderabad, je imela na sebi za 600 milijonov draguljev. Drugi dve sta nosili kakih 50 funtov (šterl.) — manj.

Obredi so bili odmerjeni do minute natančno in so tudi popolnoma v redu potekali. Ena stvar pa je vendar le še kazila sliko: razvite spreveda povablencev. Najbolj srečna je bila princezinja Julijana in njen mož, ker sta čakala na svojo kočijo »samo« tri četrte ure. Čehamberlain, bodoči ministrski predsednik, je čakal eno uro; sir Samuel Hoare, prvi lord admiraltete, 2 uri; maroški sultan 3 ure. Lord Rothermere se je moral odločiti za peš hojo proti domu. Okrog petih popoldne so listi, ki so še čakali, da jih kakšno vozilo »reši« muk, izgubili potrpljenje. Kako tudi ne! Že od šestih zjutraj so bili na istem mestu; postali so utrujeni in sestrastni. Videti je bilo neko visoko plemkinjo, ki je kratkomo sedla na tla in bridko jokala sredi svojih hčera.

Končno so tudi plemiči ljudje in — revčiki!

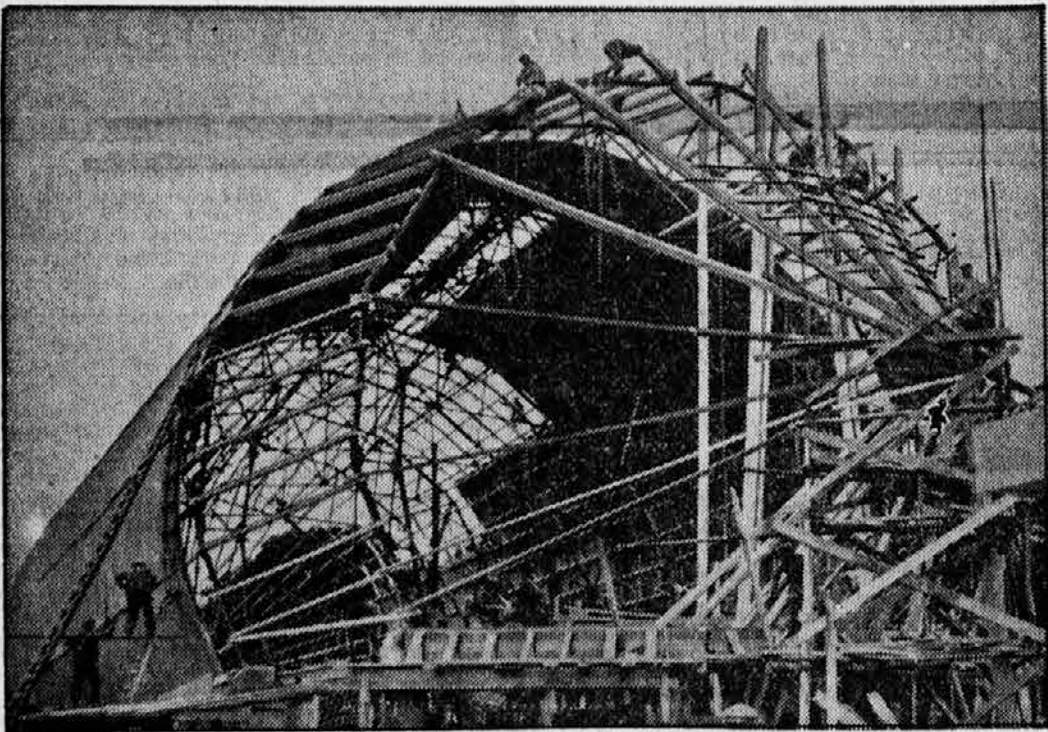
Skupine mladih fantov so pokupile vso izdajo sovjetskega lista »Daily Worker« in jo nekaj minut pred kronanjem slovesno sežgali pred parlamentom.

Delavci, in se čuti osebno odgovornega za njihov dušni blagor. Sploh postavlja celo podjetje bolj na moralno podlago kot industrijsko ali trgovsko. Proti raznim delavskim organizacijam in sovražnostim, ki prete njegovemu vrhovnemu gospodarstvu, je izdal in razdelil med svoje delavstvo in druge posebno brošuro »Fordizem«, v kateri razlaga svoje nazore in svoje poslanstvo na zemlji.

Po drugi strani pa vlada silna živahnost in zanimanje za usodo Fordovih delavcev med vsemi ostalimi ameriškim delavci pod vodstvom Johna Lewisa. Tudi Lewis izdaja brošure in letake, ki jih zrakoplovi mečejo po Fordovih tovarnah in po celem mestu Detroitu. Z letaki in zvočniki poziva vse delavstvo, da se strne v enoto in skupno delo proti Fordu, proti skrajnemu kapitalizmu sploh. Borba nima namena biti krvava; zmaga mora priti sama od sebe, manjšina se bo morala ukloniti večini.

Kdo bo zmagal? To bomo slišali v kratkem.

Na razstavi. — Ta kip je star približno 5000 let. Ni izključeno, da ga je videl že Mojzes. — Mojzes? Kaj je bil tudi on na razstavi?



To ni morda ogródje kakega novega zrakoplova, kakor ki na prvi pogled kdo misli, pač pa zvezdarna, ki so jo postavili na pariški svetovni razstavi

Ljubezen, ki ubija

Hodile so skozi salon, ne da bi v njem opazile kaj posebnega. Rochdaleova prtljaga, velik, že obrabljen kovčeg in mala popotna torba je bila tu, umivalne potrebščine so bile razložene po omarah.

Naslednje jutro proti poldnevu so iste sobarice spet prišle v sobo. Ko so videle, da tujec ni spal v hotelu, jih ni to nič skrbelo in so posteljo spet zagrnile, ne da bi se kaj brigale za salon in tisto, kar je bilo v njem.

Zvečer so storile prav tako.

Šele tretji dan, odkar je oče izginil, je ena od sobaric spet prišla v Pochdaleove sobe in našla tam vse nedotaknjeno. To se ji je začelo zdeti čudno.

Zato je malo pobrskala in pogledala po sobi. Pod zozo je našla neznano truplo, ki je ležalo zleknjeno in trdo. Mrlič je imel glavo vso obvezano z različnimi brisalkami.

Sobarica je zakričala na ves glas. Na krik je pridrvela druga služkinja in potegnila iz skrivališča, kamor ga je bil zavlekel morilec, neznanec truplo.

Neznanec je bil moj oče.

Ni bilo težko obnoviti prizora, kako je umrl. Luknja v tilniku je dovolj glasno govorila, da je nesrečnika ubil nekdo od zadaj, in sicer čisto od blizu. To se je zgodilo najbrž tedaj, ko je sedel za mizo in pregledoval spise. Strela ni nihče v hotelu slišal; po eni strani

zaradi tega ne, ker je morilec streljal na žrtev tako od blizu; po drugi strani pa zaradi uličnega ropota in hrupa in pa zato, ker je ležal salon sam zase in je imel še prednjo sobo. Razen tega se je pa tudi iz morilčeve opreznosti dalo sklepati na to, da se je oskrbel s posebno izbranim orožjem, da bi bil pok šibkejši in čim manj slišen.

Krogla je zadela očeta v male možgane. Smrt je morala nastopiti na mah. Morilec je bil pripravil več čisto novih nezaznamovanih brisalk. Z njimi je hitro ovil obraz in vrat svoji žrtvi, da bi preprečil vsak sled o krvi. Roke si je obrisal v prav tako brisalko. Za umivanje je porabil pitno vodo iz steklenice na mizi, ne tiste iz umivalnika. Vodo je potem spet zlij nazaj v steklenico. To steklenico so našli za spuščeno zaveso pri peči.

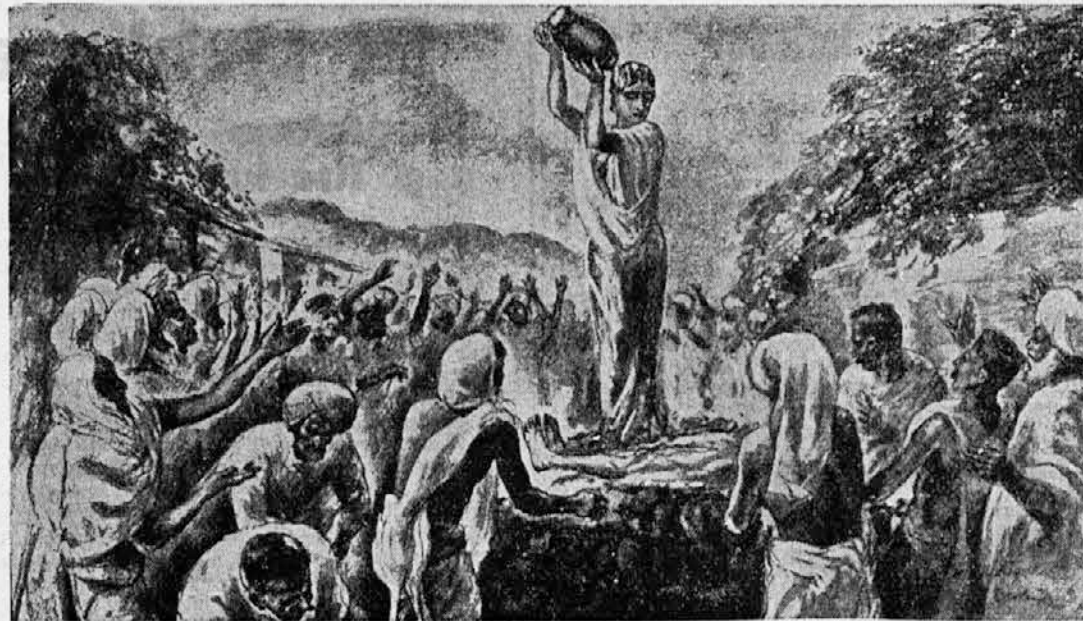
Ali je bil to roparski umor, ali je bil le njegov videz.

Oče ni imel pri sebi ne ure, ne listnice, ne nobenega pisanja, po katerem bi bili mogli doznati, kdo je. Pomagalo jim je popolnoma slučajno znamenje, da so to odkrili. Na notranji strani žepa v suknji je nosil platnen trak s številko in naslovom trgovine, kjer je bil obleko kupil.

Obleko so odnesli v trgovino in tako so popoldne odkrili žalostno resnico. Ko je oblast končala svoje delo, so truplo lahko prenesli k nam na dom.

Kdo je bil morilec?

Vsa znamenja in dokazi, ki jih je oblast mogla ugotoviti, so bili jako hitro pri koncu.



V Indiji Angleži še zdaj ne morejo popolnoma zatreti starega običaja, da se žena po smrti svojega moža sama seže na grmadi. Slika kaže takšno vdovo, ko se poliva z oljem predno grmada zagori.

Moderna tropska zdravilišča

Na pobočju griča, ki se dviga nad univerzitetnim delom mesta Tübingena, stoji svetla, dolga stavba z velikimi okni in številnimi verandami, tako da jo lahko ves dan obseva sonce — zdravilišče in proučevališče tropskih bolezni.

Še pred nekaj desetletji so imele tropske pokrajine zlovesči priimek »grob belega človeka«. Danes pa to ime ne vzbuja več posebne groze, ker se je neumornim raziskavanjem zdravnikov znanstvenikov posrečilo odkriti vzroke večini zavratnih južnih bolezni. Če je znan vzrok, je kmalu mogoče najti tudi primerna protitukajjoča sredstva ali vsaj varnostne odredbe. Tako n. pr. imamo kar uspešna sredstva proti malariji, ki se sedaj da ozdraviti v dobrem tednu; znano je dalje, da se obvarujemo tifusa in kolere s tem, da strogo pazimo na pijačo in jed. Voda in mleko se morata prekuhati, sadje olupiti, sočevje prekuhati. Zelo uspešno je tudi cepljenje koz proti tem boleznim, kar oblasti zahtevajo od vseh, ki potujejo v tropske kolonije.

Zelo veliko je na tem polju raziskovanj storila Nemčija. Zato se ji po pravici zdi krivično, da ji odrekajo kolonije, kjer je s svojimi znanstvenimi uspehi omogočila bivanje belokožcem in jako olajšala večkrat neznošno trpljenje prvotnih prebivalcev, ki so jih ogrožale nam dotlej neznanne bolezni.

Vse velike kolonialne države, kot Anglija,

Francija, Holandija in Japonska imajo svoje znanstvene ustanove za proučevanje in pobijanje tropskih zdravstvenih nevarnosti. Vendar pa so nemške ustanove v nekaterih ozirih tako popolne, da hodijo k njim iz omenjenih držav celo na zdravljenje ali vsaj na proučevanje. Sicer pa znanost ne pozna tako strogih političnih mej — saj gre za blagor vsega človeštva — tako da se medsebojno izpopolnjujejo in izposojajo razne ideje po kongresih, dopisovanjih in revijah.

Razen v Tübingenu ima Nemčija podobno zdravilišče tudi v Hamburgu, kar je zelo prikladno za tiste, ki gredo ali prihajajo z ladjami iz tropskih pokrajin. Namen zdravilišča namreč ni samo zdravljenje že obolelih, ampak tudi varovanje proti boleznim še zdravih. Zgodi se tudi, da pride kdo iz vročih krajev na videz popolnoma zdrav, toda neke v globini svojih celic nosi kal bolezni, ki se mirno razvija in morda šele po več letih postane očitna. Treba se je torej dati preiskati po povratku iz ogroženih pokrajin, da se ne prenesejo razne kuge še v Evropo. Zdravilišče ima zato na razpolago najrazličnejša sredstva, s katerimi se še tako skrite in neslutene kali odkrijejo in tudi pobijejo z raznimi masažami (galvanizacijo, faradizacijo), sončnimi, zračnimi, svetlobnimi, vodnimi in drugimi kopelmi.

Bolniki imajo sobe zase ali kvečjemu sta dva v eni sobi. Poseben oddelek je za otroke.

Ljubljanski velesejem

Posebne razstave na spomladanskem velesejmu v Ljubljani od 5. do 24. junija. Poleg splošnega dela, kjer bo prikazan napredek naše domače industrije in obrti v preteklem letu, bodo na sejmšču posebno mesto zavzele:

1. Lovska razstava, ki naj zbere vse, kar premoremo na tem polju. Tu bo posebno razsodišče potem od vsega izbralo najboljše, in to bo poslano na svetovno lovsko razstavo v Berlin. Zato bo ta razstava zelo zanimiva izbirna razstava.

2. Glavna v letošnji prireditvi naših gospodinj bo velika modna revija. Prireditvev bo prikazala dobro blago in okusna oblačila domače proizvodnje, ki ustrezajo tako našemu narodnemu značaju, kot našim potrebam. Dolžnost naših mater in gospodinj je, da oskrbe svoje družine le z obleko, ki so jo izdelale naše domače tovarne in obrti in ki po kakovosti nikakor ne zaostaja za inozemskimi izdelki, po nizki ceni pa jih celo daleč prekaša. Modna revija bo prepletena z varietetnimi vložki — prvostvne točke priznanih igralcev in igralk.

3. Pohištvena razstava bo vsebovala izdelke naših domačih mizarskih podjetij: spalnice, kuhinje, salone, delovne kabinete, otroške sobe itd. S fino izdelavo, praktičnostjo in arhitektonsko dovršenostjo bodo v okras vsakemu stanovanju. Za vsak dom, preprost in bogat, ogromna izbira!

4. Avtomobilska razstava bo združila v dveh paviljonih najnovejše modele skoro vseh svetovnih znamk. Ne bo se težko odločiti: elegantne limuzine in športni avtomobili ter praktični tipi za poslovno uporabo bodo v lepoti, solidnosti in ceni konkurirali za vašo izbiro.

5. Razstava »Živalce« je namenjena predvsem

ljubiteljem živali in ptic, imela pa bo še poseben pomen za rejce malih živali. Kajti poleg vseh vrst perutnine, kuncev, golobov, ptic pevč in nakičenih eksotičnih lahkokrilcev bo nudila obiskovalcem praktičen pregled čez vsa najnovejša doganja in izkustva v rejli malih živali.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najeconem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 31. maja: 12.00 Valček in polke (pl.) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Glas, spored, obvestila — 13.15 Odlomki iz zvočnih filmov (plošče) — 14.00 Vreme, borza — 19.00 Glas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Glas, ura: Lov v Jugoslaviji (ing. Ivan Ceovik) — 19.50 Zanimivosti — 20.00 Glasba na dveh klavirjih (plošče) — 20.10 Socialno medicinsko razmotrivanje o vajeniškem vračanju II. del (dr. A. Trtnik) — 20.30 Slovenski skladatelji — orkestralni koncert (Radijski orkester) — 22.00 Glas, vreme, poročila, spored — 22.15 Narodne pesmi (Fantje na vasi) — Konec ob 23. uri.

Drugi programi

Ponedeljek, 31. maja: Belgrad: 20. Opera — Zagreb: 20.30 Cerkev, konc. — 22. Klasični konc. — Dunaj: 19.35 Operna glasba — 21.35 Beethovne skladbe — Budimpešta: 20.50 Operni ork. — 22.30 Cig. glasba — 23.05 Voj. godba — Trst-Milan: 17.15 Plesna glasba — 21. Simf. konc. — Praga: 20.55 Händlova cevilijanska oda — Varšava: 20. Ork. konc. — Berlin: 20.10 Pihala — Hamburg: 20.10 Ital. glasba — Frankfurt-Stuttgart: 20.10 Plesni večer — Bernmünster: 19.15 Kmečka godba — Strassbourg: 21.30 Madjarski koncert.

Odrpli so kovčeg, ki ga je v hotelu pustil tisti skrivnostni gospod Rochdale — ampak to najbrž ni bilo njegovo pravo ime. — Kovčeg je bil do vrha poln raznih reči, kupljenih na hitro. Kovčeg sam in vse drugo je tisti človek kupil pri nekem kramarju, ki so ga brž našli. Ta je dal o neznancu čisto drugačna pojasnila kakor vratar v hotelu Imperialu. Trгоvec je opisoval Rochdale kot plavalasega moža brez brade. Vratar v hotelu pa je trdil, da je bil Rochdale zelo črn, z močno brado in po obrazu zelo zagorel.

Našli so tudi kočijaža, ki je prepeljal kovčeg do hotela. Njegov opis Rochdale se je ujemal s kramarjevim opisom.

Morilec je najel kočijaža in se z njim odpeljal najprej v trgovino s popotnimi potrebščinami, kjer je kupil tisti kovčeg. Potem se je peljal v veliko trgovino s perilom, kjer si je preskrbel brisače. Nato je odšel z vozom na Lyonsko postajo, kjer je oddal kovčeg v shrambo za prtljago.

Našli so tudi drugega kočijaža, ki je kovčeg tri tedne pozneje odpeljal s postaje v hotel Imperial. In ta kočijaž je označil tujca prav tako kot vratar. Iz tega so sklepali, da si je v treh tednih morilec odstranil brado in se prekrinkal, zakaj izpovedi priči so se ujemale v tem, kako se je vedel, s kakim glasom je govoril in da je bil širokopleč.

To domnevo je potrdil tudi neki brivec, ki je povedal o zagonetnem tujcu te podrobnosti: da je bil tisti človek svetle kože, plavih las, gol,

velik in širokih pleč, kakor sta ga opisovala kramar in prvi kočijaž. Rochdale je prišel prejšnji mesec v brivnico, naročil lasuljo in brado, ki naj bi bili dobro in natančno izdelani, da ga ne bi mogel nihče spoznati. Šlo je, kakor je dejal, za nastop na neki maskeradi. Tujec je lasuljo v resnici dobil in črno brado tudi. Oskrbel se je z vsemi potrebnimi stvarmi, ki jih je rabil, da se je maskiral za južnega Amerikanca. Kupil je stekleničico črnila, da bi si pobarval obrvi in rjavkasto barvilo za kožo.

Pretvorba se mu je izborna posrečila, zakaj vrnil se je k brivcu, ne da bi ga ta spoznal.

Brivec se je čudil, s kako spretnostjo se je tujec prekrinkal. Čudno se mu je zdelo tudi to, da ljudje zdaj sredi poletja prirejajo maskerade. Zaradi tega ni bilo mogoče, da bi članki o zagonetnem umoru v hotelu Imperial ne obrnili nase njegove pozornosti. Listi so ta umor imenovali »Skrivnost hotela Imperiala«. A kaj! Vsa ta odkritja so delala oblastem nalogo še težjo, ker so kazala s kako opreznostjo se je neznanec pripravil za zločin.

Pri mojem očetu so našli dvoje pisem iz Londona, a brez ovitkov. Obe sta bili pisani z obrnjeno pisavo, o kateri so izvedenci sodili, da je potvorjena. Treba bi bilo najti kak dokaz za to. Morda ga je oče imel v brisači, katero je morilec vzel takoj po izvršenem dejanju.

Trgovska hiša Crawford iz San Francisca je v resnici obstojala, a ni nikdar vložila kakega predloga ali načrta za železnice v Francoski Indiji.